

Aiaaghaluene atikirighi uru ngai Pol ghe pitiela ta aKorint atoa Inangari emuemua

Pol ghe pitila 1 Korint, me avirina ghe kasu tani laa tara ale manga ateva eKorint. Karika masau, katoa tau ngai aapasunga laghe mae sio eKorint, me laghe uela va ila apostolo tuungi ila, me Pol karika. Tau ngaiesoa ngatoa eKorint laghe aipolaii etokala tale isaa o voto. Pol ghe piti emuemuela mene katikirighi uru ngai, me avirina ghe suula Taetas tani lao eKorint tani tara va ale manga ateva ang ghe aikolikoliaala o karika. Emulina, ghe pitila uru ngai etikirighi ia oia, ta 2 Korint, vara me ghe lao sio eKorint, me ghe saela eJerusalem. Ia o airuuruu eteva nau ta Pol tani asa eKorint.

Ta 2 Korint, Pol ghe aulia ngakorokorongana va ia matuutuliena ia poli ia apostolo tuungi ia. Ghe pitila inangari niloeloe tale viliki veu laghe ghaaghaa aitauaa tani sausi tau ngaiesoa ngatoa la tuutukuna tale voto eJerusalem, me ghe auliaala vaalua ghe aielousiaa tau ngaiesoa ngatoa eKorint.

Tani kila amuemua

Aitiutiu tale inangari *1:1-11*

Pol me nannaane tani lao eKorint *1:12-2:13*

Uunguaane Pol va apostolo tuungi ia *2:14-7:16*

Viliki veu laghe ghaaghaa tani sausi aJerusalem
atoa *8:1-9:15*

Pol me apostolo atoa la ue va ilaaili ila apostolo
ila 10:1–13:10
Airuuruu tale inangari 13:11-13

¹ Aghi, Pol, kapuna apostolo ieghi Iesu Karisto, me tale aloannaane God, me kapuita ta Timoti,

Angalu pitipiti mae ona tale alena ale manga ateva God eKorint me tale ila akapa taumattu ngatoa la aikaaiiaa ta God la tokatoka akapa see tale provinsi eteva eAkaia.

² Alooloo sae va maamasinaane me luei eka-sukasu ta God Tamaita ia me Vau ngepona ateva Iesu Karisto aue etoka teeiem.

Pol ghe kaili emasinala ta God

³ Ita tau sae God, kapuna Goto ia me Tamane ia Vauita ateva ta Iesu Karisto. God ia Tamaita ia, pasueili ia tale nialousiuseri me etautau mae sarasarakana tale sesa nau etoa. ⁴ Ia etautau mae sarasarakana etaimami tale nau ekapa atoa nau ami tokatoka tale maate, liuna avalua o me ami roorroo tani mene sausi katoa la tokatoka tale sesa nau tee. Ami aisausieinila tale isaa o sarasarakana God ghe tau mae sio etaimami.

⁵ Poli mausi nimmarikana Karisto ghe ghaala, ami tee ami ghaaghaa, me tale ia o salana atikirighi, Karisto etautau atu sarasarakana etaimami. ⁶ Poli nau etoa ami aateatea maate tale maamauluuaimami, isaa o voto aue etau aatu sarasarakana etaimim lomosina ta eghaa nau easaangiem. Me nau ami ghaa sarasarakana, isaa o sarasarakana aue esausi teeiem me aue etau aatu nitingina akorokorongana tale voto maate nongina ami, ami ghe ateateaala. ⁷ Ami

kilakila va am ghaaghaa nimmarikana nongina ami me aue am ghaa tee niaisausi nongina ami, liuna avalua o me nannaaimami etaimim sarasarakanaaili.

⁸ Me tani kila amasina isaa o voto, tueghi me nengaghi etoa, ami aaloanna va am kila maate me mmarikana ami ghe ghaala tale provinsi eteva eEisia. Namungaili me maateaili voto laghe saoaala tale maamauluaaimami me karika ami ghe roola tani sau, me ami ghe annangaili teela va aue ami ghe mate. ⁹ Me tee, ami ghe ateateaala va laghe uela va aue ami mate. Poli va llo ghe lutula, ami ghe tara kilala va ami rou mene atoka tuutuliimami etaimami, ta ami atoka sae nonga ta God, ia etottotu taumattu matena. ¹⁰ Ta elome tale salana nimate, ia nonga ghe asaangiemamila me aue emene asaangiemami nau ekapa atoa. Isaa avalua o me ami aatoka tuutuliimami etana va ia aue emene asaangiemami, ¹¹ nongina am saasausiemami tale kaluimim nilooloo sae. Oroi ila lo atoa aue la kaili emasina poli niarangise aue ami ghaa tale ailiuliu tale kaluira nilooloo sae.

¹² Tale nannaaimami ami kilakila va voto akapa ami ghe gheelei tale kosa ateva oia, ami ghe gheelei voto koronnaaili me masalikeaili ghe maemae ta God. Isaa o voto ami ghe gheleila etaimim tee, me ami saasaeaa nannaaimami. Ami ghe gheelei isaa o voto tale maamasinaane God me karika va tale aalomasaanganiaane kosa ateva. ¹³ Poli karika ami pitipiti voto aisulianna am tam rooroo tani riti me kila malloeana. Me aghaaiesoaa va aue am kila amasina ¹⁴ saa llo

---

1:8: Apos 19:23; 1 Ko 15:32.   **1:10:** 2 Tim 4:18.   **1:14:** 2 Ko 5:12; Plp 2:16.

voto karika am ghe kila amasinala, me tale nau eteva Vau ngepona ateva Iesu aue emae etana, aue am saeaa nannaaimim nongina ami, mausi-imim me ami saasaeaa nannaaimami.

Pol ghe aikolikoliaala nannaane tani lao eKorint

¹⁵ Poli aghe kilakilaaili isaa o voto, liuna avalua o me aghe nnaala tani mae taraiem mua me aue am roo tani ghaa niarangise ghaluaata. ¹⁶ Aghe nnaala tani mae taraiem me auena alao tale provinsi eteva eMesedonia me nau akiriaa, aue am sausieghi me alao tale provinsi eteva eJudia, me karika aghe mae sio. ¹⁷ Liuna avalua o me, nau aghe nanna llo oia me karika aghe gheleila, am annaa va karika aghe nanna ngamasinala? Karika! Nau agheelei nannaaghi, karika agheelei nongina taumattu tale kosa ateva, va eue ta paane va, “Ue, ue,” me nannaane va, “Karika, karika,” ta agheelei tale aloannaane God.

¹⁸ Me nongina God egheelei voto eue va aue eghelei, inangari ami poppooaa etaimim, karika ami ue va “Koti”. ¹⁹ Ta Iesu Karisto Natuna ia God, aghi, Saelas me Timoti angotolu ghe ppooainiela me karika va ami aakotikotia, me ta ngetana isaa akapaaili voto eaauliaa eue va “Ue” nonga. ²⁰ Ta ngetana isaa akapa inangari nialokoi egheelei “Ue” nonga, me ta ngetana ita ue va, “Aloannaam aue elutu,” tani tau sae God mausi voto ita gheelei. ²¹ Am tani nnaa va God nonga ghe gheleitala tani tingina akorokorongana ta Karisto. Me ia God ghe suitoongainitala ²² me

---

1:16: 1 Ko 16:5-6.   **1:19:** Apos 18:5.   **1:20:** Aotu 3:14.
1:22: Ips 1:13-14; 2 Ko 5:5.

ghe aimatoongainitala va kapuna ita God, me ghe atokala kapuna Spiriti eteva tale urunguitaniita tani apasunga va auena emene ghelei rooroaa voto ange tiuaala.

²³ God erooroo tani ue va inangarighi aghaauliaa koronna: karika aghe oghi lao sio eKorint ta poli karika aghe aloannala va aghauliaa inangari sarasarakanaaili va ghe maate tale mauluaaimim. ²⁴ Karika ami aaloanna va ami, ami sulungiem tale uneimim niaikaaiaa. Ta sarasarakana iem tale niaiesoaa me nim tau ngai uungu iemami tani uungu eitauaa teeiem tale masimasiaaimim.

2

¹ Poli aghe nnaala va arau mene oghi mae ta ita rau alousiusi. ² Ta marova aghi agheleiem va am alousiusi, see aue egheleieghi amasimasi? Ta am nonga o taumattu ngatoa aghe ghelei alousiusiemla, am ghelei emasimasieghi. ³ Liuna avalua o me aghe pitila uru ngai etikirighi etaimim. Karika aghanna va amae etaimim va am gheleieghi va aghalousiusi, ta am nonga am ghelei emasimasieghi. Aghe atokala tuutulighi etaimim akapaaili va nau eteva amasimasi, am tee am masimasi. ⁴ Arongona ta aghe pitipitila etaimim tee kinatama nialousiusi me ninannaa maate, me oroi rarum mata, karika aghe pitipitila tani gheleiem va am alousiusi, ta aghe anna va am kila vaalua aghailousia ngakapaailiem.

Am apasunga niaielousi ta lo ateva ghe ghelei saasakiaala

⁵ Arova teva ghe gheleieghila va aghe alousiusila, karika va ghe ghelei nongala etaghi ta ghe ghelei ekapala etaimim. (Karika aghanna va aghauliaa oroi inangari sarasarakanaaili etana.)

⁶ Ang ghe roola maate oroi iem lo atoa am ghe taula ta ia o taumattu ngateva. ⁷ Isaa oia nau, am kkaluaa voto ghe gheleila me am ppooa ngaisausia tale masi nitoka tani tingina akorokorongana poli erau alousiusieili me erau oghi vulu masi niaikaaiia. ⁸ Liuna avalua o me aghaakorokoronganaiem va am mene apasunga etana va am aailousiangailiia. ⁹ Koronna, aghe pitila uru ngai etikirighi poli aghe anna tani kila va am aimuli tee inangarighi ekapa, o karika. ¹⁰ Me nau am kkaluaa voto kateva egheelei, aghi tee akkaluaa voto egheelei etaimim. Me nau aghe kkaluaala, marova righi voto tani kkaluaa, agheelei lao ta matane Karisto mausiimim. ¹¹ Agheelei llo poli aghanna va am akekkeliem ta Satana, poli ita kilakila voto eanna tani ghelei etaimami.

Pol ghe anna tani tara Taetas

¹² Nau aghe rekatala tale masaliki taatara atea eTroas tani ppoaaa masi kiukiuna Karisto, arongona ta aghe tarala va Vau ngepona ateva ghe otila salana tani uungu tee kapuna atoa okae, ¹³ me aghe alousiusieiliila poli karika aghe tarala kapughu ta Taetas. Liuna avalua o me aghe akorovailala me aghe lao sio eMesedonia.

*Tau ngai uungu etoa tale ouna ateva inangari
niaippooa ngaitauaa*

¹⁴ Me akaakaili emasina ta God, poli nau ekapa atoa God emuemueiniemami nongina va kapuna karavusu iemami tani apasunga va Karisto ghe apalala tau ngai ssateena atoa. God euungu etaimami tani ghelei masi kiukiuna Iesu Karisto elao akapa see nongina voto ateva masi ngusun-gusuaane. ¹⁵ Poli ami nongina voto ateva masi ngusungusuaane Karisto eghelei esae ta God me elaolao akapa see ta lo atoa etaita ita ghe saangala me lo atoa ngila raaraua. ¹⁶ Ta lo atoa la raaraua, lo ateva o nei, nongina nei nimate ateva aue eamatela. Me ta lo atoa laghe saangala, lo ateva o nei nongina maulue ateva aue etau lao maulue ateva. Me karika teva taumattu erooroo tani ghelei isaa o niuungu. ¹⁷ Poli ami karika nongina mene katoa la poppooaa inangarina ateva God tani ghaa viliki veu. Ta Karisto ami poppooa ngakoronna inangarina ateva God nongina va lo atoa taumattu God ghe sungilala, me tale ninannaa raarangisana, me ami kilakila va God etaataraimami.

3

¹ Am annaa va ami mene tiituaa tani asaesae arariimami? Karika. Katoa la annaa va la ghaa mae uru ngai etaimim tani apasunga va Karisto ghe sungilala, o la annaa va am piti uru ngai ta mene katoa. Me ami karika. ² Am uneimami uru ngai iem laghe pitiemla tale urunguitaniimami va taumattu ngakapa atoa la riti me la tara kila.

2:16: Luk 2:34; 2 Ko 3:5-6.   **3:1:** 2 Ko 5:12; Apos 18:27.   **3:2:** 1 Ko 9:2.

³ Me am nongina uru ngai etikirighi Karisto ghe pituela me ghe pituela tale niuungu ami gheelei. Karika ghe pitula tale ingki ta tale Spiriti eteva kanna ia God ateva tokatoka liu ia, me karika ghe pituela tale atu nongina inangari nipaopao ta tale urunguitani taumattu.

⁴ Ami auliaa llo poli, ta matane God, ami kilakila va tale niuungu ami ghe gheleila etaimim, Karisto ghe gheleila. ⁵ Karika ami rooroo tani ue va muenna iemami tani ghelei isaa oia niuungu, ta nimuenna ekasukasu ta God. ⁶ Poli God nonga ghe gheleiemamila ami ghe muennala tani tau ngai uungu tale ouna ateva inangari niaippooa ngaitauaa, karika pitipiti ia tale inangari nipaopao ta tale Spiriti, poli inangari nipaopao eamate taumattu, me Spiriti eteva etautau mae maulue.

Mallangina ouna ateva inangari niaippooa ngaitauaa

⁷ Nau eteva God ghe tau lao sio inangari nipaopao laghe pitula tale atu, ghe asaesaela ararina atea me mallangina etana. Arongona ta mallanga ateva ta matane Moses karika ghe toka liula, me taumattu nge Israeli etoa karika laghe rooroo tani pasiaa mataira ta matane Moses. Inangari nipaopao etautau mae nimate ghe mae aitauaa tee sio namungaili sarasarakana me mallanga. ⁸ Me koronnaaili va maamallanganiaane niuungu kanna Spiriti eteva eroroo tani lau isaa

---

3:3: Eks 24:12; Jer 31:33; Esik 36:26-27.   **3:6:** Jer 31:31; 1 Ko 11:25; Jon 6:63.   **3:7:** Eks 34:29.

o voto. ⁹ Poli arova ia o salana atikirighi tale uunguaa niaisakei namuu ia, niuungu tani asaangi elaulau ekapa isaa o voto. ¹⁰ Ita rooroo tani ue va maamallangiaa isaa oia niuungu ghaine, elaulau maamallangiaa isaa o niuungu ang ghe lao sio. ¹¹ Inangari nipaopao ghe mae sio emua arau tee mallanga ateva karika ghe toka liula. Me ouna ateva inangari niaippooa ngaitauaa ghe mae tee sio mallanga namungaili, poli karika aue ekapa.

¹² Liuna avalua o me poli ami aatoka tuutuli-imami tale isaa o inangari me karika ami maa-matautu tani ppooaa. ¹³ Karika va ami nongina Moses ghe akou rungaala matane poli taumattu nge Israeli etoa laghe rau tara ia o mallanga ateva karika ghe toka liula. ¹⁴ Nannaaira karika masalike. Emaemae tee tale isaa oia nau, nau eteva la ritiriti pokane ateva inangari niaippooa ngaitauaa, arova tuku kalio ateva eaakou runga mataira me karika la alomasaanga. Ia o tuku kalio ateva, ta Karisto nonga ekapakapa. ¹⁵ Nongina isaa tee oia, nau la ritiriti kanna inangari nipaopao Moses, o me tuku kalio ateva eaakou runga urunguitaniira. ¹⁶ Me marova lo ateva elao ta Vau ngepona ateva, Vau ngepona ateva aue eghaa velu tuku kalio ateva eaakou runga matane. ¹⁷ Isaa avalua toko va, Vau ngepona ateva Spiriti ia, me eaa Spiriti eteva kanna ia Vau ngepona ateva etokatoka, karika righi voto erooroo tani ghelei rungainia. ¹⁸ Ita akapa, karika righi kalio eaakou runga mataita, ita aapasunga

---

3:9: Diut 27:26; Rom 1:17.   **3:13:** Eks 34:33.   **3:16:** Eks 34:34.   **3:17:** Jon 8:36; Rom 8:2.

maamallanganiaane Vau ngepona ateva nongina ghalasi eteva me ita aaikolikoliaa tale taataraane egheeleita ita laa saesae tale llo mallanga namuu ekasukasu ta Vau ngepona ateva, ia Spiriti ia.

4

Masi ghinna elome tale sospena atoa laghe gheleilala tale kosa

¹ Tale alousiusiaane ateva, God ghe tau mae sio lo ateva oia niuungu etaimami. Liuna avalua o me karika aue ami sio asoasoa tee ia oia lo ateva niuungu. ² Karika poi ami gheelei eisulia voto etautau mae nipalata me karika ami gheelei voto kamena. Me karika poi ami aikolikoliaa inangarina ateva God. Ami auliaa llo voto koronna ta matane God, me taumattu ngakapa atoa la rooroo tani aimasokoiaa me la atoka tuutuliira etaimami. ³ Me marova masi kiukiu ami poppooaa eaaisulia, eaaisulia ta lo atoa ngila raaraua, ⁴ karika la ghaaiesoaa, ta vau tapaa kosa ateva egheelei runga nannaaira, me karika la rooroo tani tara mallangina masi kiukiu eaauliaa naanamungaane Karisto, ia tootoona ia God. ⁵ Poli karika ami poppooaa gheeleiaaimami ta ami poppooaa Iesu Karisto va ia Vau palepale ia, me ami nim kapuimim tau ngai uungu iemami mausi Iesu. ⁶ Ta God ghe uela va, “Mallanga ateva ellaa tale saurrom ateva,” me ia ghe gheleila mallanga ateva ghe llaala tale urunguitaniimami tani

---

4:2: 2 Ko 2:17; 1 Tes 2:5. **4:4:** Ips 2:2; Kol 1:15; Hib 1:3. **4:6:** Aitiutiu 1:3; Ais 9:2; 2 Ko 3:18.

tau mae mallangina alomasaanga tale naana-mungaane God ta matane Karisto.*

⁷ Ami nongina sospena atoa laghe gheleilala tale kosa la kaakaai isaa o masi ghinna, tani apasunga va ia o sarasarakana ateva elaulau isaa akapaaili voto, kanna ia God me karika va kaluimami ia. ⁸ Arongona ta ami ghaaghaa voto maate tale pai ekapa aluevilau, karika etuuturungi maamauluaaimami. Arongona ta kasina nau nannaaimami ekaakatuu, karika ami sio asoasooa. ⁹ Arongona ta la ghelei voto sesa etaimami, karika ami nannaa va God ekasukasu vuliemami. Me arongona ta la tautauemami sio euu, karika la tuuturungiemami. ¹⁰ Nau etoa ami sousou nimate nongina va ami sausau mate-mateaane Iesu. Isaa avalua o me vilikiimami aue eapasunga maamauluaane Iesu. ¹¹ Poli ami maulue iemami, nau etoa taumattu ngatoa la aloanna tani uvi emateamami poli ami aaimuli usi tee Iesu, liuna avalua o me vilikiimami, arongona ta karika tokatoka liunna, aue eapasunga maamauluaane Iesu. ¹² Isaa o voto eaaimatoonga va nimate ateva euungu elome etaimami, me eaalutu maulue ateva elome etaimim.

¹³ Laghe pitila tale Uru ngai Manga va, “Aghe aiesoaala, liuna avalua o me aghe ppoaala.” Tale ie nonga o spiriti niaikaai gateva, ami aiesooa, liuna avalua o me ami poppooa ngaotu, ¹⁴ poli ami kilakila va lo ateva ghe totula Vau ngepona

---

* **4:6:** Kasina uru ngai laghe pitila, laghe uela va Iesu Karisto. **4:7:** 2 Ko 5:1. **4:8:** 2 Ko 1:8; 7:5. **4:10:** 1 Ko 15:31. **4:11:** Rom 8:36. **4:13:** Sams 116:10. **4:14:** 1 Ko 6:14.

ateva Iesu tale nimate, aue etotu teeiemami tale nimate tee Iesu, me aue ami me am aue ita laa toka tee God. ¹⁵ Isaa akapaaili o voto ami gheelei aisausiimim poli ami aloanna va maamasinaane God ekasukasu ekapa see tale taumattu aue eghelei me oroieili lo atoa aue la kaili emasina sae tani tau sae God.

Tani toka tale niaikaaiia

¹⁶ Mausina avalua o me karika ami sio asoa-soaa, arongona ta vilikiimami ange sessa, me kapumami spiriti eteva ta God elutulutu eouna ta kateva kateva nau. ¹⁷ Poli maate ami ghaaghaa nau ghaine, nim saeokana me karika aue etoka liu, ta la nim gheelei tau mae voto oroieili me masinaaili aue etoka nau ekapa atoa, me nioneoneaane etokatoka epona liu elaulau voto maate tale kosa ateva. ¹⁸ Liuna avalua o me karika ami paapasiala mataimami tale voto ami taatara, ta ami paapasiala mataimami tale voto karika ami taatara. Poli voto ita taatara, enim tokatoka tau, me voto karika ita taatara, etokatoka liu.

5

¹ Isaa oia ita kilakila va arova ale kandisi eteva eaaimatoonga vilikiita tale kosa ateva oia ita tokatoka etana etarurruti, mene kateva aleita God ghe gheleila, lo ateva ale tokatoka liu ia epona liu, taumattu ngatoa karika laghe gheleila. ² Isaa oia ita alousiusi me ita nannaa poi vaalua arova ita ghele asae ale ngepona liu eteva. ³ Poli nau eteva ita aitiitii, karika aue la

tara vilikiita. ⁴ Nau ita tokatoka tale lo ateva ale kandisi tale kosa ateva oia, ita ghaaghaa maate me ita alousiusi poli karika ita anna va ita velu ale kandisi eteva, ta ita anna va ita aitiitii tale ale ngepona liu, me aue vilikiita pei nimate aue eaikolikoliaa me aue emaulue. ⁵ God ghe aimanomanosieinitala mausi isaa oia voto me ghe atokala unna Spiriti eteva tale urunguitaniita tani apasunga va aue ita ghaa lo ateva ale tokatoka liu ia.

⁶ Liuna avalua o me ita aatoka asarasarakana nannaaita, arongona ta ita kilakila va nau ita tokatoka tale lo ateva oia vilikiita, karika ita tokatoka tee Vau ngepona ateva. ⁷ Malloeana avalua o me ita tokatoka tale voto ita aikaaiiaa etana, me karika va tale voto ita taatara. ⁸ Ita aatoka asarasarakana nannaaita me ita masimasi tani ghaa velu ia oia vilikiita ateva, me tani laa toka aitauaa tee Vau ngepona ateva. ⁹ Liuna avalua o me kinatama nannaaita ateva tani amasimasia nau etoa, nau ita tokatoka tale kosa ateva oia o auena tee Vau ngepona ateva. ¹⁰ Poli ita akapaaili aue ita tingina emua ta Karisto nongina liu niaisakei eteva me eghelei niaisakei etaita. Ita akapa aue ita ghaa aipolipoli erooaa niuungu ita gheelei nau oio, masina o sesa, ita uunguaa tale kosa ateva oia.

Uunguaa tani gheleita tani kateva nonga

¹¹ Liuna avalua o me poli ami kilakila vaalua malloeana tani oneoneaa Vau ngepona ateva, me ami tootoonga tani pasali taumattu ngatoa tani aiesoaa God ghe sungiemamila. God

---

5:6: Hib 11:13-16.   **5:8:** Plp 1:23.   **5:9:** Kol 1:10; 1 Tes 4:1.

5:10: Alomasaanga 12:14.

ekilakilaaiiemami me tale urunguita etaimim, aghaiesoaa va am tee am kilakilaiemami. ¹² Karika va ami nim aasaesae arariimami etaimim, karika! Ta ami tautau aatu inangari niaisausi, me aue am rooroo tani liu inangariira taumattu ngatoa la tautau sae nannaaira tale voto la taatara etaira, me karika va tale urunguitaniira. ¹³ Arova ami gheeleei voto tale taataraimim alokapakapanna, ta taataraane Vau ngepona ateva masina; arova nannaaimami masina tale taataraimim, ami gheeleei evalua o mausiimim. ¹⁴ Poli aielousiaane ateva Karisto ia emuemueinamami, poli ami kilakila va kateva nonga ghe matela mausi tani sausi ekapaailiita, liuna avalua o me ita akapa ita ghe matela. ¹⁵ Me ghe matela mausi tani sausi ekapaailiita, liuna avalua o me lo atoa maulue ita ghaine, karika ita tokatoka tani amasimasita, ta ita toka tale lo ateva ghe matela etaita me ghe mene totula tale maulue mausiita.

¹⁶ Isaa oia me nau too, ita tani anna ngamasina me karika ita mene gheleei niaisakei tale taumattu nongina taumattu tale kosa ateva oia. Arongona ta emua arau ita ghe anna ngavalua o ta Karisto, me isaa oia karika. ¹⁷ Isaa avalua o me arova lo ateva etokatoka ta Karisto, ia emene oouna. Me voto pokane ang ghe kapala, me oouna ang ghe mene lutula etana! ¹⁸ Isaa akapa voto oia kannu God. Ia ghe atokala luei ta ngetaita me God tale uunguaane Karisto me ghe tau mae sio niuungu etaimami tani mene atoka luei ta

---

5:15: Rom 14:7-8.   **5:17:** Rom 8:1; Gal 6:15.   **5:18:** Rom 5:10.

taumattu ngatoa me God. ¹⁹ Inangariimami va God ghe atokala luei ta taumattu ngatoa tale kosa ateva oia me ta God tale uunguaane Karisto. God karika emene annaa kaluira ssavoto atoa. Me ghe tau mae sio etaimami isaa oia niuungu tani ppoaaa inangari luei.

²⁰ Isaa avalua o me Karisto ghe sungiemamila tani aippooaa poli mausina, poli nau ami aippooaa etaimim, nonginaaili va God ekolokoloam. Ami mene aippooa ngasarakanaaili etaimim tale ararina atea Karisto: Am tani toka tale luei tee God. ²¹ Karisto karika righi kanna ssavoto me God ghe gheleuela va ie tee etoka elome tale uunguaa ssavoto ateva. Ghe ghelei evaluela o poli ghe aloanna va tale uunguaane Karisto, aue ita ghulughuluena ta God.

6

¹ Poli ami uungu tee God,* liuna avalua o me ami aloannaailiim tee va maamasinaane ateva am ghe ghaaiela, erau nim peisaane. ² Nongola saa llo God eauliaa,

“Naughu tani apasunga maamasinaaghi etam aghe nongoola,
me nau ghe ghaala naughu tani asaangio aghe sausiola.”

Am nongo! Ia oia tuku nau erighi, nauimim tani ghaa maamasinaane ateva God. Ghaine nau eteva tani ghaa niasaangi.

Pol ghe soula maate

5:19: Rom 3:23-25. **5:21:** Hib 4:15. * **6:1:** ami uungu tee God o, ami uungu teiem. **6:2:** Ais 49:8.

³ Karika ami aaloanna va teva etara sesa niuungu tale uunguaaimami. Liuna avalua o, me ami tee ami tootoonga va karika ami mene ghelei runga sala taumattu. ⁴ Tale voto akapa ami tootoonga tani apasunga va ami kapuna tau ngai uungu iemami God. Nau ekapa atoa ami ghe tiitingina akorokorongana nau ami ghe sousou maamatana, mmarikana me sesa nau; ⁵ me nau laghe paruparuemami, me laghe aatokaiemami sso tale ale mata voovoo me laghe aiaoreaa me aikkalui; me nau niuungu maate ami ghe ghaaghaa, me karika ami ghe rooroo tani asekanue eleivoo me karika ami ghe namanama. ⁶ Ami apasunga va ami kapuna tau ngai uungu iemami God tale gheeleiaa niraarangisana, me tale alomasaanga, me tani tam sessai parasi, me tani ghelei masi voto, tee Spirit Manga ateva me koronna ateva niaielousi, ⁷ tale poppooaamami koronna, me tale sarasarakaniaane God. Ghulughuluena iemami nongina ghinna niaiuvii tani aiuvii me tani ghelei rungainamami. ⁸ Katoa taumattu la oneoneainamami me katoa karika la oneoneainamami, me katoa la auliaa teeiemami voto sesa, me katoa la auliaa masi voto. Arongona ta ami aulia ngakoronna, katoa la ue va tau nikamekame iemami. ⁹ Katoa, karika la kilakilaaiemami, me God ekilakilaaiemami. Ami nongina taumattu ngateva ange aloanna tani mate me karika, ta ami maamaulue. Laghe uviuviemami me karika ami ghe matela. ¹⁰ Arongo ta ami ghaaghaa nialousiusi me ami masimasi nau etoa. Karika tue peipeina iemami me ami saasausi

oro i taumattu tani ghaa oro i voto tale niaikaaiaa. Taumattu ngatoa la ghannaa va karika peimami, me karika, ta roorona iemami tale niarangise kanna God.

¹¹ Masi kapumami etoa tale masaliki taatara atea eKorint, ami ghe ppoaala voto koronna etaimim tani apasunga va aielousiaaimami etaimim namungaili. ¹² Karika ami ghe kavatila urunguitaniimami etaimim, ta am, am ghe kavatila urunguitaniimim etaimami. ¹³ Apoppooaa etaimim nongina va natughu iem: Am ghelei nongina ami ghelei etaimim me am tee am oti urunguitaniimim etaimami.

Urau mene toka tee lo atoa karika la aikaaiaa

¹⁴ Am rau mene toka tee lo atoa karika la aaimuli tee Karisto, poli vaalua, ghulughuluena me sesa lalu rooro tani lao aitauaa? Me am annaa va mallanga me saurrom lalu kasukasu eitauaa? ¹⁵ Vaalua, am annaa va Karisto me raroai eteva† lalu rooro tani mae aitauaa tale ninannaa? Me lo ateva karika eaikaaiaa me lo ateva eaikaaiaa, lalu roo tani mae aitauaa nonga tale kateva nonga ninannaa? ¹⁶ Vaalua, alena ale manga ateva God me tootoo goto atoa la rooro tani mae aitauaa tale righi ninannaa? Karika poi! Aghaauliaa llo, poli ita alena ale manga ita God ateva tokatoka liu ia, nongina God ghe uela va, “Aue atoka aitauaa teeila, me akasu teeila, me aghi aue kapuira Goto ieghi, me ila aue la kapughu taumattu ila.”

6:13: 1 Ko 4:14. **6:14:** Ips 5:11. † **6:15:** Tale inangari nge Grik, Belial. **6:16:** 1 Ko 3:16; Lev 26:12.

17 Liuna avalua o me, “Vau ngepona ateva eue va:
 Am kasu vulila,
 me am toka apolapola,
 Am rau mene poso voto karika raarangisana
 me aue aghaaiem.”

18 “Vau ngepona ateva sarasarakanaaili ia eue va:
 Aue aghi tamaimim etaghi
 me am aue enatughu iem.”

7

¹ Masi kapughu etoa, isaa akapa masi inangari nialokoi ghe mae sio ta God. Liuna avalua o me ita ghelei eraarangisanaita me ita ghaa velu voto elome tale vilikiita me maamauluaaita kulukulutana, me tokatokaaita etani manga akapa tani oneoneaa God.

Masimasiaa Pol

² Am annaailiemami tale urunguitaniimim, poli karika ami ghe ghelei saasakiaala ta teva, me karika ami ghe ghelei saasakiaala aikaaiaaimim, me karika ami ghe kamela teva tani ghaa peina.

³ Karika aghauliaa llo tani aulia ngaotu va am ghe gheleila rigghi voto sesa etaghi. Nongina ngaghe aulia ngakasinala va, am tokatoka elome tale urunguitaniimami, liuna avalua o me arova am mate, ami tee aue ami mate, me arova am sakesake, aue ami tee ami sakesake. ⁴ Karika aghe aisuliaala rigghi voto etaimim, me atautau sae nannaaghi mausiim. Aisausiaaimim etaghi egheleieghi amasimasi me eaasarasarakanaieghi me amasimasi nau ami tokatoka tale sesa nau.

⁵ Nau ami ghe lao sio eMesedonia, karika ami ghe ainoana amasinala poli ami ghe toka saoaala tale oroieili voto sesa, katoa laghe ais-sakeana teeiemami, me matautu eteva elome tale rangoimami namungaili ia. ⁶ Me poli God nonga etautau lao sarasarakana ta lo atoa la tokatoka tale nau sesa, ghe tau mae sio sarasarakana etaimami, tee tale reerekataane Taetas. ⁷ Karika va ami ghe masimasiaala nonga reerekataane, ta kiukiu tee nongina vaalua am ghe asarasakanaiela. Ghe auliaa teela etaimami va am annaaili tani taraieghi, me vaalua aalousiusiaaimim etaghi, me nannaaimim ta ngetaghi namungaili. Liuna avalua o me masimasiaaghi ghe namungailila.

⁸ Arova uneghi uru ngai etikirighi aghe pitiela ghe gheleiemla va am ghe aalousiusila, karika aghalousiusi tee llo, arongona ta aghe alousiusi nau aghe pitiela. Uneghi uru ngai etikirighi ghe gheleiemla, am ghe alousiusila tale nau karika aluse. ⁹ Me isaa oia amasimasi, karika va poli aghe ghelei alousiusiemla, ta poli alousiusiaaimim ghe gheleiemla, am ghe nna ngaioghioghiaala. Ia o ase nialousiusi eteva kanna ia God, liuna avalua o me karika ami ghe gheleila righe voto sesa etaimim. ¹⁰ Ta llo nialousiusi kanna God, etautau mae ninna ngaioghioghiaa me easaokita lao tale nisaanga. Liuna avalua o me karika am rooro tani alousiusi, ta lo ateva nialousiusi lo atoa la tam aiesoaa la ghaateateainia, karika etautau mae ninna ngaioghioghiaa, ta etautau mae

---

7:5: 2 Ko 2:13.   **7:8:** 2 Ko 2:4.   **7:10:** Mat 27:3-5; Hib 12:16-17.

nimate. ¹¹ Poli am tara vaalua nialousiusi God ghe tau aatu etaimim me ghe gheleila etaimim: am ghe annangailiemamila, me am ghe aloannala tani apasunga va am karika va sesa am, me am ghe ateateaala va aghe nim aliu teeiemla. Me am ghe matautula me am ghe annangailiila, me am aimonomosiaa tani taula sesa aipolipoli ta lo atoa la ghelei sesa. Tale isaa akapa o voto, am ghe apasungaala va am karika righi gheeleiaaimim sesa. ¹² Isaa avalua o, me karika aghe pitila uru ngai etikirighi mausi lo ateva ghe gheleila voto sesa, me mausi lo ateva ghe ghaala maate ta lo ateva ghe ghelei teeiela, ta aghe pitila uru ngai etikirighi etaimim tani apasunga ta matane God vaalua maamasinaaimim etaimami. ¹³ Tale isaa o voto me easarasarakana maamauluaaimami.

Epona tale isaa o niasarasarakana, tale maamauluaaimami ami ghe masimasieiliila tani tara vaalua Taetas ghe masimasila. Poli am ghe gheleila me ghe akorokoronganala maamauluaane. ¹⁴ Aghe arueinamla ta Taetas me karika poi am ghe gheleila nannaaghi va ghe siola euu. Nongina voto akapa ami ghe auliaala etaimim koronna, tale isaa o salana niaruaa, ami ghe gheleila ta Taetas ghe koronnala. ¹⁵ Liuna avalua o me ailousiaane etaimim sarasarakanaaili nau eaannaa va am ghe aimonomosiaala tani nongo usilaa, me am ghe ghaaiela tale nio-neoneaa. ¹⁶ Amasimasi ta arooroo tani atoka akapa tuutulighi etaimim.

Laghe sausila tau nikkaua ngatoa

¹ Kapughu etoa, ami anna va am kila maamasi-naane ateva God, ghe taue lao sio tale ale manga atoa tale provinsi eteva eMesedonia. ² Nau laghe tokatoka tale nau sesaaili, laghe masimasiaili, me karikaaili righi peiira, me laghe aloannaaili tani aiparruu. ³ Poli aghi aghe tarala me aghaauliaa va laghe taula voto laghe roola tani taula me laghe saoa ngaoroi teela mene kasina voto tani taula. Karika teva ghe sungilala va la ghelei. ⁴ Laghe aakorokorongana tani kolomiemami va ami tau vella tani sausi tee tau ngai kkaua ngatoa eJerusalem. ⁵ Ami ghe soghiaala voto laghe tau mae sio. Laghe taula lao sio mua ta Vau ngepona ateva, vara me etaimami, nongina aloannaane God. ⁶ Liuna avalua o me ami ghe aulia ngasarasarkanala ta Taetas va emene oghi mae etaimim me emae ruu masi niuungu poli ia ghe tiuaala. ⁷ Ngam ghe tue peipeinala tale isaa o voto nongina uneimim niaikaaiiaa namuu, me tale poppooaimim, me tale nialomasaanga, me aloalonnaaimim namungaili tani sausiemami me tale ailousiaaimim etaimami.* Tale ia o salana atikirighi am tani sarasarakana tale masi uunguaaimim tani sausi.

⁸ Karika va asungisungi ererrekanaaiem tani taula, ta aghauliaa nongina aMesedonia ngatoa la paaparruu, poli anim anna tani pae aotu va ailousiaaimim ta mene katoa tau ngaiesoaa koronna

---

8:1: Rom 15:26; 2 Ko 9:1-2.   **8:7:** 1 Ko 16:1-2.   * **8:7:** ailousiaaimim etaimami Katoa uru ngai laghe pitila, laghe ue va, ailousiaaimami etaimim.

o karika. ⁹ Poli ngam ghe kilala maamasinaane Vauita ateva Iesu Karisto va ia tue peipeina ia me mausiimim ghe gheleuela me ghe karikala peina, poli ghe aloannala va am aue am tue peipeina poli ia ghe karikala peina.

¹⁰ Tale nannaaghi aghanna va am ghelei evalua toko tale isaa o voto, poli aghaaiesoaa va isaa o llo masi voto tani ghelei. Poli tale lo ateaee too nimanama ang ghe lao sio, am, am ghe aitiutiula tani tau lao, me tee am ghe aitiutiula tani aloanna tani tau lao viliki veu. ¹¹ Aghanna va am tani ruu niuungu am ghe tiuaa ngakasinala. Am ghe aaloannaaili tani tiuaa, me am tani aloanna tee tani ruu. Liuna avalua o me am taula llo voto isaa etaimim. ¹² Marova am annaaili tani tau lao, God aue eghaa kaluimim nitau lao tale voto etaimim, me karika va tale voto karika etaimim.

¹³ Karika ami anna va am ghelei tokatoka katoa emasina me am tokatokaaimim emaate. Ami anna va voto emasina akapa etaimim. ¹⁴ Tale ia oia nau etiulu, nau oroi voto etaimim, isaa o voto am mene sausi katoa, me auena, voto emene oroi etaira aue la mene sausiem nau ngam tukunala tale voto, me voto aue emasina akapa etaimim. ¹⁵ Aue nongina Uru ngai Manga ateva eaauliaa va, “Lo ateva ghe ghaala oroi karika righi ghe tokala, me lo ateva ghe ghaala malaki ghe ghaa roorooaala.”

Taetas ghe oghi lao sio eKorint

8:9: Mat 8:20; Plp 2:6-7.
16:18.

8:12: Mak 12:43-44.

8:15: Eks

¹⁶ Ami kaakaili emasinaaili ta God poli ghe atokala niaielousi tale urunguitanina ateva Taetas nongina aghi aghannangaili tani sausiem.

¹⁷ Poli Taetas ghe nongo usilaala, voto ami ghe annaaili va ghe ghelei, ghe annaailiila va emene mae etaimim me ie tee nannaane tani mae sausiem namungaili. ¹⁸ Ngami suusuu tee kateva tau ngaiesoaa ange maemae aitaaua tee Taetas, ale manga akapa atoa la aarueinia poli masi uunguaane tale masi kiukiu. ¹⁹ Me karika va isaa nonga o, ta ale manga atoa laghe suitoongainiela va ekasu teeiemami nau ami ghe sausau viliki veu tani kkaua ararina atea Vau ngepona ateva, me tani apasunga vaalua ami annaaili tani sausi.

²⁰ Karika ami anna va teva ealiu teeiemami tale righi voto sesa nau ami aaitaraa isaa o viliki veu oroi. ²¹ Ami aainanganangaaili tani ghelei voto ghulughuluena, karika va ta matane Vau ngepona nonga ateva, ta tale matane taumattu tee.

²² Liuna avalua o me ngami mene suusuu tee kateva tani mae aitaaua tee taita alua, oroi nau ngami ghe toongainiela, me ngami ghe tarala va eannaaili tani aisausiaa, me eaatoka tuutulina etaimim me eannaaili tani sausiemami tani ghelei niuungu. ²³ Me ta Taetas, ia kapughu ia angalu uungu eitaaua elome etaimim tani sausiem, me mene ghalua kapuita tau ngaiesoaa, lalu aaimatoonga ale manga atoa, me nioneoneaa elao ta Karisto. ²⁴ Liuna avalua o me am apasunga ailousiaaimim tale isaa o taumattu, me ila akapa ale manga atoa aue la tara, me la kila va llo ami ghe aarueinam etana, koronna.

9

¹ Karika righi uunguaaghi tani pitipiti eatu etaimim me auliaa voto tani sausi tau ngai kkaua ngatoa eJerusalem. ² Poli akilakila aloaloannaaimim tani sausi, me aghe aarueinam ta aMesedonia ngatoa. Aghe uela etaira va tale ie too ninamanama atea ang ghe lao sio, am ona tale provinsi eteva eAkaia am ghe aimonomosiaala tani tau lao. Me aloannaaimim tani taula ghe gheleilala me oroi ila tee lo atoa laghe annala tani sausi tee. ³ Ngasungisungi tau mae kapuita atoa etaimim me llo aghe aarueinam etaira erau nim peisaane, me am tee am aimanomanosiaa nongina aghe auliaala etaira. ⁴ Karika aue masi taataraane arova toa aMesedonia la usieghi me la atu tara va karika am ghe aimanomanosiaala. Isaa o voto aue egheleita, ita palata. Karika aue va ami nonga ta ita akapa. Anim auliaa runga llo ta isaa o voto erou lutu. ⁵ Liuna avalua o me aghe nnaala va masina arova asungi esarasarakana kapuita atoa mua la muemue eatu me la ghatu aimanomanosia ngakapa isaa o viliki veu am nim anna tani tau lao, me am, am ghe auliaala inangari nialokoi va aue am tau lao. Tale isaa o salana me aue eapasunga va am tautau lao poli am annaaili tani tau lao, me karika va ami suusulungiem.

Lo ateva emasimasi tani nim taula

⁶ Am nnaa: Lo ateva epasapasa llo karika oroi emukemuke llo karika oroi, me lo ateva epasapasa oroi emukemuke oroi. ⁷ Kateva kateva

taumattu etaula nongina vaalua urunguitana ateva eanna tani taula. Karika umene taula arova karika ualoanna tani tau, me karika umene taula poli la suusulungio tani taula, poli God eaaielousiaa lo ateva taumattu emasimasi tani nim tau lao. ⁸ Me God eroroo tani tau aatu niarangise aue elau aloaloannaaimim, me nau etoa aue am ghaa oroieili voto karika isaa etaimim, me aue am rooroo tani ghelei oroieili masi niuungu etana. ⁹ Gheegheleiaaimim aue enongina Uru ngai Manga ateva eaauliaa va,

“God etautaula ta lo atoa karika peiira

kanna nighulughuluena aue etoka liu.”

¹⁰ God etautau lao katu ue ngai ta tau ngai pasa ngutana atoa, me etautau lao inana ta taumattu ngakapa atoa. Tale isaa o salana, aue eghelei aoroi peiimim me aue am mene tau lao ta lo atoa la ghanna niaisausi. ¹¹ Me God aue egheleiem aue am tue peipeina tale isaa akapa ase salana, me aue am roo tani nim taula. Oroi taumattu aue la kaili emasina sae ta God nau ami taula viliki veu am ghe tau mae sio etaimami.

¹² Isaa avalua o me niuungu am ghelei karika va aue esausi nonga tau ngai kkaua ngatoa eJerusalem, ta oroi ila mene katoa aue la masimasiieili tani kaili emasina sae tee ta God. ¹³ Tale llo niuungu ngam ghe gheleila, eaapasunga ngakoronna va am ghelei voto am ghe uela va am ghelei. Me aue eghelei oroieili taumattu etau sae God tale masi uunguaaimim eaapasunga va am nongonongo usilaa masi kiukiuna Karisto, am ue va am aikaaiiaa etana. Me eaapasunga tee

masi aloannaaimim tani sausila me tani sausi mene katoa. ¹⁴ Me tale uneira nikokkolomi sae ta God mausiimim, aue urunguitaniira elao aitauaa teeiem mausi kinatama maamasinaane ateva God ghe tau aatu etaimim. ¹⁵ Ita kaili emasina ta God poli voto ghe nim tau mae sio, karika ita rooroo tani kila amasina!

10

Pol ghe vativatia tale uunguaane ta Karisto

¹ Aghi Pol, tale ararina atea Karisto, ia saghuighuiena ia, me karika esesai parasia, akookolomiem tani nongoaghi. Kasina tani taumattu la ue va atautaeueghi sio nau atokatoka teeiem, me nau karika atokatoka teeiem, atautau aatu inangari sarasarakanaaaili etaimim. ² Akookolomi esarasarakanaailliem va nau amae taraiem, va ngam ghe aikolikoliaala, karika aue amene sorriena tani aulia ngasarasarakanaaaili inangari etaimim nongina aghannaa tani auliaa tee isaa o taumattu la nannaa va ami tokatoka tale uunguaa kosa ateva oia. ³ Arongona ta ami tokatoka tale kosa ateva oia, me karika ami aaiuvii nongina taumattu ngatoa tale kosa ateva oia la aaiuvii. ⁴ Poli ghinna niaiuvii ami aaiuvii etana, karika va nongina pei tale kosa ateva oio, karika. Ta ami aaiuvii tale ghinna, sarasarakaniaane emaemae ta God, me erooroo tani rruti ekatuu uneira valavala atea sarasarakana ia tau ngai ssateeimami etoa, ⁵ me isaa akapaaili ninannaa me voto la nannaa tani saeaa nonga epona me egheeghelei saasakiaa alomasaanga kanna God.

Me ami gheelei nannaaira tau ngai ssateena atoa Karisto tani oghi vulu isaa o salana me la nongo usilaa nonga Karisto. ⁶ Me nau ngam nongo usilangaili Karisto, aue ami aimanomanosiaa tani atoka ghoa eleka tale ale manga llo taumattu etam aaloanna tani nongo usilaa.

⁷ Am tara amasina voto am rooroo tani tara.* Arova teva etaimim enannangaili va ia kapuna ia Karisto, eroo tani mene nnaa va ami tee kapuna amami Karisto, nongina ia. ⁸ Arova aghe saasaeaa nannaaghi tale isaa o matuutuliena Vau ngepona ateva ghe tau mae sio etaimimi tani atingina akorokoronganaiem me karika tani gheleiem va am katu, karika aue apalata. ⁹ Poli karika aghaaloanna va aghamatautuem tale uru ngai apitipiti atu etaimim. ¹⁰ Poli katoa la ue va, “Am rau mene annangaili Pol, poli uru ngai epitipiti pasu tale inangari matuutuliena me sarasarakanaaili, me tani tara tuungia nau eaippooaa, karika muenna ia tani aippooaa, me inangari eaauliaa karika righi malloeanina.” ¹¹ Isaa o taumattu eaauliaa isaa o ase inangari, la tani anna ngamasina me la kila va, nau ami mae toka teeiem, aue ami toka nongina sa ateva am ghe taraiela tale uru ngai etikirighi aghe piti ekasinaie mae sio etaimim.

¹² Ami gheelei tani apasunga va saa taumattu iemami, me karika ami aasarasarakanaiemami tani apasunga va ami eitauaa me lo atoa la saasaeaa nannaaira. La ghaitoongieinila elome

---

* **10:7:** Katoa la ue va malloeana va Voto ateva am taataraiia nonga eleka. **10:8:** 2 Ko 13:10.

ta ngetaira tale ninannaa. Isaa o ase ninannaa eaapasunga va alokapakapa ila. ¹³ Me karika aue ami aasakeaa llo niuungu karika isaa etaimami tani lau aioghioghi etaimami nongina ami uungu. Kinatama nannaaimami va ami toka tale aioghioghi nongina God ghe aloannala va ami ghelei, me am tee elome tale isaa o niuungu. ¹⁴ Poli karika masina va karika ami ghe mae sio tani taraiem, me ami asaesae nannaaimami. Ta ami, ami ghe aitiutiula tani maeaa masi kiukiuna Karisto etaimim. ¹⁵ Karika ami aasaesae nannaaimami tani lau aioghioghi etaimami, tale niuungu katoa taumattu laghe gheleila. Ta nannaaimami va nau aiesoaaimim epinosa akororongana me elao ta mene kasina taumattu laghe tam kila masi kiukiuna Iesu, elome nongina ami, ami uungu, ¹⁶ me aue ami roo tani mene ppooaa masi kiukiu tale mene kasina patunganua namuu masau tanganueimim. Me karika ami rooro tani aasakeaa niuungu katoa laghe gheleila elome nongina ila la uungu. ¹⁷ Me nongina Uru ngai Manga ateva eue va, “Arova teva ealoanna tani aasake, eaasakeaa saa llo voto Vau ngepona ateva ghe gheleila etana.” ¹⁸ Poli ita kilakila va lo ateva taumattu esaasaeaa nannaane, ia o taumattu ngateva karika God eue va masina ia. Ta arova Vau ngepona ateva etau sae ararina ateaie ia o taumattu ngateva, ie nonga o ase taumattu ngateva masina ia ta matane Vau ngepona ateva.

11

10:13: Rom 12:3. **10:17:** Jer 9:24; 1 Ko 1:31. **10:18:** 1 Ko 4:4.

Pol me kamena atoa apostolo

¹ Aghanna va aue am rooroo tani nongo ni-
aippooaa aue aghelei, arongona ta aghi nongina
alokapakapa ateva, me am tani nongoaghi. ² Poli
anannangailiim tee ninannaa manga. Aghe
auliaala inangari nialokoi tani tauem lao ta kat-
eva nonga taitaniimim, ta Karisto, me aghi aue
arooroo tani tauem lao etana nongina vause
ateva raarangisana ia, karika ghe kila taita. ³ Me
amaamatautu, poli nongina Ivi katu ngateva
muennaaili ia tani kamekame ghe kameala, nan-
naaimim erou tiu ppae me karika am aielousiaa
Karisto tale urunguitaniimim akapa. ⁴ Poli nau
eteva kateva emae etaimim me eppooaa Iesu,
me karika va lo ateva Iesu ami ghe ppooainiela
etaimim, o arova am ghaa kateva ppae spiriti
tale lo ateva am ghe ghaa akasinaielä, o kasina
ppae masi kiukiu tale llo akasina am ghe ghaala,
emaamaluminaaili etaimim me arovaea ta am
ghaaghaa. ⁵ Poli karika atani nannaa va aghieili
euu tale ila o apostolo atoa la ue va ilaaili epona.
⁶ Arongo ta karika aghe lao sio tani ghaa alo-
masaanga tale uunguaa niaippooaa, me karika
koronna va atam kilakila amasina isaa o masi
kiukiu. Tale isaa akapa salana ami ghe ghelei
emasalikangailiila isaa o voto etaimim.

⁷ Am annaa va aghe gheleila ssavoto nau aghe
sioainaghila euu tani gheleiem va am, am sae
epona nau aghe poppooaa masi kiukiuna God
me karika aghe ghaaghaa aipolipoli? ⁸ Aghe

11:2: Ips 5:26-27.   **11:3:** Aitiutiü 3:4, 13.   **11:4:** Gal 1:8-9.
11:5: 1 Ko 15:10; 2 Ko 12:11.   **11:6:** 1 Ko 2:1, 13.   **11:7:** 1
Ko 9:18.   **11:8:** Plp 4:15-16; 2 Ko 12:13.

aainao viliki veu katoa ale manga laghe nim tautau mae tani sausieghi, tani uungu etaimim. ⁹ Me nau aghe tokatoka teeiem, me aghe anna voto, karika aghe tautaula maate ta teva tau-mattu, poli kapughu etoa laghe kasula eMesedonia, laghe tau mae sio voto aghe anna. Aghe aaitarainaghi tani ghelei va erau mene maate etaimim tale asease salana, me aue atoka ghelei evalua o. ¹⁰ Me nongina voto koronna ta Karisto etokatoka etaghi, aghaaulia ngakoronna va karika teva tale provinsi eteva ona eAkaia aue eghelei rungainaghi tale aasakeaaghi va karika aghaaghaa viliki veu tale uunguaa tani ppooaa masi kiukiu. ¹¹ Poli saa? Poli karika aghaailousieinam? God ekilakilaaili va aghelei evalua o poli aghaailousieinam.

¹² Me karika aue aruu tani ghelei voto aghelei, poli aghaloanna va lo atoa la paepae salana va la ghairooaa teeiemami tale llo la ghaasakeaa etana, karika aue la roo tani aasake. ¹³ Ta isaa o taumattu apostolo kamekame ila. La ghaikameaa tale uunguaaira, la ghelei vara mene kapuna apostolo koronna ila Karisto. ¹⁴ Karika ita rooroo tani soghiaa poli Satana eghelei tee vara mene ensolo tale mallanga ia. ¹⁵ Liuna avalua o me karika ita rooroo tani soghiaa arova kapuna tau ngai uungu etoa la gheleila arova tau ngai uungu tale ghulughuluena ila. Me airuuruu etaira, aue la ghaa aipoliira tale voto la ghelei.

Pol ghe aasakeaa nimmarikana ghe ghaala

¹⁶ Amene aulia ngaghaluene va karika teva emene taraieghi va alokapakapa aghi. Me arova

am taatara avalueieghi o, am ghaaieghi va alokapakapa aghi me aue amala aasake. ¹⁷ Tale isaa o voto, aghaasake tani aulieinaghi. Karika aghaippooaa nongina teva kapuna Vau ngepona ateva, ta nga samasama arova alokapakapa ateva. ¹⁸ Oroi ila lo atoa la ghaasake nongina aasakeaa sala kosa ateva, liuna avalua o me aghi tee aghaasake. ¹⁹ Me aue aghaasake poli alomasaangaaili iem me am ghe masimasieiliila tani lao aitauaa tee nannaaira alokapakapa atoa, ²⁰ me am ghe masimasila tani tau veluem ta lo ateva taumattu ghe annala tani gheleiem am ghe nim tau ngai uungula me karika am tokatoka tale aloannaaimim, me enim ghaaghaa peimim me karika emene nannaainam, me ekamekameam tani muemueinam, me eaasaesae ararina atea, me nonginaaili lo ateva eanna tani posala pasipasi mataimim. ²¹ Tale paapalataaghi nga ghaaulia ngaotu va, saghuighuinaaili emami tani ghelei isaa o voto.

Arova teva taumattu eaasarasarakana tani asaesae nannaane, aghi tee arooroo. (Nga ghaaippooaa nongina alokapakapa ateva). ²² Vara ila nonga va aHibru ila? Ta aghi tee. Me vara ila nonga va aIsraeli ila? Ta aghi tee. Me vara ila nonga va tuvuna ila Abraham? Ta aghi tee. ²³ Vara ila nonga va kapuna tau ngai uungu ila Karisto? (Nga ghaaippooaa arova veevena ieghi.) Alaulaula tale niuungu. Aghe uungu esarasarakanaaili, me oroaata aghe ssola tale ale mata voovoo, me laghe paruparueghi oroaata me karika arooroo tani

nnaa va ghaisaata, me oroiata aghe oghioghi lao tale nimate. ²⁴ Ghalimaata aghe ghaala niparuparu ta ajiu etoa, kateae niparuparu ghe saesae ta kotolungaulu ghasio (39).^{*} ²⁵ Kotoluaata laghe parueghila tale ai, me katengaata laghe osaieghila tale atu. Me kotoluaata anua aghe aikaaila etana, ghe tarurrutila elamana. Kateva voo me llaa ngateva aghe vukalala elo malionge. ²⁶ Oroieili nau aghe kasukasu ekapa see, aghe sousou sesa nau tani kasu longoti tale ateo atoa, me ta tau ngai sari ghinna atoa tapaa salana, me ta lo atoa tanganueimami eitauaa, me ta taumattu ngeleka atoa, me tale masaliki taatara, me tale voto karika righi taumattu etana, me elamana, me aghe tokala tale sesa nau tee lo atoa laghe kamekame vara mene kapughu ila. ²⁷ Aghe uungu aanasa tee nimmarikana, me oroiata karika aghe asesekanua eleivoo. Aghe maamaloo me aghe kaakangngata tee manu, me karika righi aneghi, me karika oroi kalioghu nau aghe kakkaili. ²⁸ Tani mene saooa sae tale isaa o voto, nau ekapa atoa anannangaili isaa akapaaili ale manga. ²⁹ Nau kateva tale ale manga atoa esaasaghuighuina, aghi tee asaasaghuighuina. Nau kateva ange gheleila kateva ange katuula tale ssavoto, am annaa va karika esessaieghi?

³⁰ Poli arova atani aasake, aue aghaasakeaa

11:24: Diut 25:3. * **11:24:** Ta Diutronomi 25:1-3 God ghe uela va niparuparu erau mene lau ghaatingaulu (40), me ajiu etoa laghe uela va karika emene lau kotolungaulu ghasio (39), poli la rau tam ioie amasina va la lau aoghioghi eteva ta ghaatingaulu.

11:25: Apos 16:22; 14:19. **11:26:** Apos 9:23; 14:5.

llo voto eaapasunga saasaghuighuiaaghi. ³¹ God, ia kapuna Goto ia me Tamane ia Vau ngepona ateva Iesu, me ie nonga ita taue sae nau ekapa atoa, ekilakila va karika akamekame. ³² Tale masaliki taatara atea eDamaskas namu ngateva ghe uungu ta King Aretas ghe atinginala soldia ngatoa tani toi runga masaliki taatara atea tani ghelei va ghe kuneieghi. ³³ Me laghe taueghi siola euu tale kinatama aikaai eteva arova keru eteva tale uindoa tale keaavalavala ateva me aghe saangala.

12

Unna nitaatara atea Pol

¹ Atani toka aasake. Arongona ta karika aue aghaa righi voto masina, me isaa oio apoppooaa tee nitaatara me llo Vau ngepona ateva ghe aotula etaghi. ² Akilakila kateva taumattu eaimuli tee Karisto, kasangaulu ghaatie (14) ninamanama ang ghe lao sio God ghe ghaaie saela epona liu* (karika akilakila va ghe saela nongina va taumattu ngateva o tale ninannaa — God nonga ekilakila). ³⁻⁴ Amene auliaa, akilakila va taumattu ngateva oio God ghe ghaaie saela tale masi umana utana atingiu God (karika akilakila va ghe saela nongina va taumattu ngateva o tale ninannaa — God nonga ekilakila), me isaa okae ghe nongola voto karika ghe rooro tani kila mata nginangari tani aulia ngamasina, voto taumattu erou mene auliaa. ⁵ Aghaasakeaa ia o ase taumattu ngateva — karika amene aasakeainaghi

---

11:32: Apos 9:23-25. * **12:2:** epona liu Tale inangari nge Grik, aiaakotolu eteva epona liu.

nonga, ta voto nonga eaapasunga va karika sarasarakana ieghi. ⁶ Poli marova aghaloanna tani aasake, karika va alokapakapa aghi, ta aue aghaulia ngakoronna, ta karika aghaloanna va teva etingina tale llo oia me etaueghi sae tale nannaane, ta marova eghelei evalua o, etingina tale voto llo ghe tarala aghe gheleila me ghe nongola ta aghe ppooaala.

⁷ Me tani ghelei rungainaghi va arou mene saeaa nganamuu nannaaghi tale masi voto atoa aghe tarailala, aghe ghaala mmarikana tale vilikighi nonginaaili va kateva voto ghe ror-rooaghi, eaaimatoonga uunguaane Satana tani tingina rungainaghi me tani ghelei va asioaa nannaaghi. ⁸ Kotoluaata aghe kolomi esarasarakana saela Vau eteva tani ghaa velu ia o voto ateva. ⁹ Me karika ta ghe uela etaghi va, “Alousiusiaaghi eteva erooroo etam, poli sarasarakaniaaghi etani sarasarakanaaili tale taumattu karika righi sarasarakaniaaira.” Liuna avalua o me amasimasieili tani aasake tani ue va aghi karika sarasarakana ieghi me aue sarasarakaniaane Karisto aue etoka ta ngetaghi. ¹⁰ Liuna avalua o me amasimasi tani tam sarasarakana, tale sesa inangari la poppooaa teeieghi, me tale nau asousou mmarikana, tale nau etoa la ghelei saasakiaa etaghi, me tale asease nau karika masina tale maamauluaaghi, mausi Karisto. Poli nau eteva atam sarasarakana, isaa o nau asarasarakana.

Pol ghe nannangaili aKorint atoa

¹¹ Isaa oia inangari agheelei marova alokapaka ateva, poli mausiimim me agheelei isaa oia voto. Ghe roola va am, am ghe auliaa masi uunguaaghi, me karika, am ghe gheleila me aghi ngaghaaulia ngaotu. Arongona ta aghi nim lao ieghi, me aghi alaulau ila o apostolo atoa la ue va ilaaili epona. ¹² Aghe gheleila oroieili aimatootoongana me mirikolo, eaapasunga va aghi apostolo ieghi, nau aghe tam sio asoasoa tani uungu teeiem nau voto karika masina ghe lutulutu teeieghi. ¹³ Karika va aghe gheleiemla va amaili euu tale mene katoa ale manga. Voto nonga ateva karika aghe gheleielala etaimim, karika aghe looloo righi viliki veu va emaate etaimim. Aghaloanna va am kkaluaa!

¹⁴ Am nongo, aiaakotonna oio ngamene aaimonomonosiaa tani mene mae taraiem, me nongina arau, karika aghaloanna tani loo righi voto etaimim. Ta anim aloannaiem, karika va peiimim. Ta karika va aliki etoa la aitaraa tamaira me kinaira, ta tamaira me kinaira la aitaraa natuira atoa. ¹⁵ Aue amasimasi tani tau peighi, me aue amasimasi tee arova God etaueghi atu etaimim, tani sausiem. Vaalua, ailousiaaimim etaghi ange ghaaghauna nau eteva ailousiaaghi etaimim namuu? ¹⁶ Am rooroo tani asokoi va karika aghe saoaala maamatana etaimim. Me katoa aue la ue va alomasaanga aghi me aghe kameamla. ¹⁷ Vaalua? Saa nannaaghi nau aghe sungi mae sio taumattu tani ppooaa etaimim? Tani kameam me tani ghaa viliki veu? Karika

poi! ¹⁸ Aghe kookolomi esarasarakanaaili Taetas tani mae, me aghe sungila mene kateva kapuita tau ngai kkaua va eusia. Am annaa va Taetas tee ghe kameamla? Am rooroo tani kila va gheleiaaimami me nannaaimami, kateva nonga ia.

¹⁹ Koti am nannaa va isaa o nau ami ghe nim tootoonga tani vatiemami etaimim. Karika poi! Ami poppooaa nongina kapuna atoa Karisto ta matane God, me voto akapa ami ghe gheleila, masi kapughu etoa, ami ghe gheleila tani akorokoronganaiem. ²⁰ Poli amaamatautu va nau amae rekataa ona, arau tara va karika am tokatoka nongina aghanna va am ghe toka, me koti am tee aue am tara va aghi tee karika atokatoka nongina am anna va atoka. Amaamatautu va aue atara va am aikiso, am nannaa saasakiaa, am aaisessaii, am tokatoka apolapola, am auliaa inangari tani ghelei kateva nannaane esio euu, am auliulia see, am saesaeaa nannaaimim me am tam aimulisi tee masi salana. ²¹ Amaamatautu va ia o nau eteva aue amae, kapughu God ateva aue eghelei nannaaghi esio euu mausi voto am ghelei, me aue aghalousiusi tee lo atoa taumattu angila ghe katuula tale ssavoto me karika laghe nna ngaioghioghiaala tale voto karika raarangisana, me niailai salosalooa see, me tani nim anna tani ghelei sesa voto.

13

Airuuruu tale inangari tani auliaa kieira

¹ Kotonna oia ngamaemae tani taraiem. Aue nongina Uru ngai Manga ateva eue va, “Nau niaisakei, erooroo va ghalua o kotolu la ghasokoi voto laghe tarala.” ² Ngaghe auliaala kieimim nau aghe toka teeiemla tale aiaaghaluene ateaee uneghi niatu etaimim, me ghaine, nau karika ieghi, nga ghaauliaa ta lo atoa laghe ghelei ekasinala ssavoto, me ta ngetaim akapa, nau amene mae rekataa karika aue agharrasaiem, ³ poli am anna tani kila va koronna va inangari apoppooaa ekasukasu ta Karisto, o karika. Karisto, ia karika saghuighuina ia tani uungu teeiem, ta ia sarasarakanaaaili ia elome etaimim. ⁴ Me koronna va laghe avukalaie saela tale aikotoo tale nisaghuighuina, me karika ta emaamaulue tale sarasarakaniaane God. Isaa avalua o me arongona ta ami saghuighuina iemami etana, me tale sarasarakaniaane God aue ami toka teeia tani uungu etaimim.

⁵ Am taraiem mua tani tara va am tale niaikaai-iaa o karika; am tootoongainam mua. Karika am kilakila va Iesu Karisto ia etaimim? Me arova karika ia etaimim, karika am ghe tani aikaaiia ngakoronna. ⁶ Me aghaaiesoaa va, aue am pae me kila va ami apostolo tuungi iemami. ⁷ Isaa oia ami kokkolomi sae ta God va karika am mene ghelei voto sesa. Karika va poli tau-mattu ngatoa la tara va ami apostolo tuungi iemami, ta poli am aue am ghelei voto ghulughuluena, arongona ta katoa la nannaa va karika va apostolo tuungi iemami. ⁸ Poli karika ami rooroo tani ghelei righi voto tani ghelei

---

13:1: Diut 19:15; Mat 18:16; 1 Tim 5:19.

13:4: Plp 2:7-8.

13:5: 1 Ko 11:28.

runga llo voto koronna, ta ami ghelei nonga llo voto masina elaolao aitauaa tee koronna. ⁹ Aghaauliaa isaa o voto poli ami masimasi nau ami saasaghuighuina me am sarasarakana am, me kaluimami nikokkolomi etaimim va am rooroo tani mene tingina asarasarakana. ¹⁰ Liuna avalua o me apitipiti isaa oia voto nau karika aghi ona, me nau amae, karika aue amene sorriena tani aulia ngasarasarakanaaili nau aghelei llo matuutuliena. Isaa o niuungu matuutuliena Vau ngepona ateva ghe tau mae sio etaghi tani asarasarakanaiem, karika va tani ghelei ekatungiem.

Airuuruu tale inangarina Pol

¹¹ Airuuruu, kapughu etoa, am masimasi, me am tootoonga tani toka tale masi nitoka, me am ppooa ngaisausia tani asarasarakana kateva kateva etaimim, me ekateva nonga iem tale nannaa, me am toka tale luei, me Goto ateva etautau niaielousi me luei aue etoka teeiem.

¹² Am sou kateva kateva etaimim tale niaielousi.* ¹³ Ila akapa kapuna taumattu ngatoa God la sungi atu sio masimasiaaira etaimim.

¹⁴ Alooloo sae va aue maamasinaane Vau ngepona ateva Iesu Karisto me aielousiaane ateva God me niaighui eitauaa ta Spirit Manga aue etoka aitauaa tee akapaiem.

13:10: 2 Ko 10:8. * **13:12:** tale niaielousi Tale inangari nge Grik, eue va, tale niaingusu eteva manga ia.

Mussau-Emira Bible
Portions of the Holy Bible in the Mussau-Emira
Language of Papua New Guinea
Sampela hap Buk Baibel long tokples Mussau-Emira
long Niugini

copyright © 2006, 2008, 2013, 2016, 2018 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mussau-Emira

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2018-11-09

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 30 Nov 2021

9cad943-c245-5983-a663-5b2655bf0449